

IŠ ARCHYVŲ

NUSIPELNĘ TAUTOSAKOS RINKĖJAI

Parengė *ANTANAS STRAVINSKAS*

Įkūrus Lietuvos tautosakos archyvą, 1936–1938 metais imta kur kas intensyviau rinkti ir tvarkyti tautosaką.

Dar 1936 m. Tautosakos archyvo tarybos posėdyje nutarta taip tvarkyti surinktą medžiagą, kad ja ir be publikacijų būtų galima lengvai naudotis. Pirmiausia numatyta nurašinėti į korteles bei suskirstyti pagal tematiką liaudies tikėjimus (burtus, prietarus, liaudies mediciną ir t.t.) ir liaudies melodijas. Todėl Archyvo taryba (o jos vardu Archyvo vedėjas dr. J. Balys) prašė Lietuvos Respublikos švietimo ministeriją padidinti Archyvo personalą dar vienu nuolatiniu tarnautoju, gerai mokančiu mašinraščių ir stenografiją, taip pat leisti padidinti muzikos eksperto, kuris prižiūrės melodijų nurašymą ir klasifikavimą, darbo valandų skaičių. Be to, konstatuota ir apgailėstauta, kad į Tautosakos archyvo veiklą buvo žiūrima kaip į tam tikrą sezoninį darbą, kurį galima baigti per kelerius metus. Visi Archyvo darbuotojai buvo laisvai samdomi. Tačiau bene svarbiausia, jog buvo aiškiai pasakyta: „Tai ne kelių metų ir ne vienos kartos darbai, (tai) svarbus mūsų kultūros reikalas“. Todėl ir buvo prašoma Archyvo tarnautojus padaryti etatiniais ir geriau mokamais valdininkais (LVA, F 391, ap.4, b. 1925, l. 8, 8 ap.).

Buvo rūpinamasi ne vien Archyvo darbuotojais. Pavyzdžiui, 1938 m. Archyvo sąmatos projekte buvo numatyta ne tik 3 stambios publikacijos, bet ir tais laikais visai nemenkas honoraras (12 000 Lt) tautosakos rinkėjams. Archyvo trejų metų darbo (kas be ko, ir artėjančio Lietuvos nepriklausomybės 20-mečio) proga Lietuvos tautosakos archyvo vedėjas dr. J. Balys rašė Lietuvos Respublikos kultūros reikalų departamento direktoriui dr. A. Juškai 1938 05 25 raštą (Nr. 630) dėl geriausių Archyvo bendradarbių apdovanojimo (LVA, F 391, ap. 4, b. 1928, l. 162). Pateikiame to rašto tekstą be jokių pakeitimų ir taisymų.

Esant tradicijai nusipelnčius asmenis apdovanoti tam tikrais pasižymėjimo ženklais, manau, jog Archyvo trejų metų veiklos sukaktuvių proga būtų tikslu tuo būdu pagerbti keletą ypač pasižymėjusių tautosakos rinkėjų. Iš Archyvo bendradarbių tarpo, mano nuomone, tokios pagarbos būtų verti šie asmenys:

1. ČIUTA JULIUS, Marijampolės Rygiškių Jono valdžios gimnazijos mokytojas, kuris įtraukęs į šį darbą savo mokinius, pateikė Archyvui 15 115 įvairios tautosakos variantų ir iš mokinių tarpo paruošė kelis gerus tautosakos rinkėjus;

2. RIAUTAS STASYS, Rokiškio miesto pradžios mokyklos mokytojas, pats asmeniškai surinkęs ir įteikęs Archyvui 3818 tautosakos variantų, per savo mokinius surinkęs 5581 variantą, taigi, viso 9399 įvairių tautosakos dalykų; be to, būdamas „Jaunosios Lietuvos“ S-gos rajono kultūros vadovu, atitinkamais aplinkraščiais skatino ir instruktavo S-gos narius rinkti tautosaką;

3. ZAUKAITĖ-KUZAVINIENĖ EMILIJA, Šeduvos progimnazijos mokytoja, kuri į fonografo plokšteles įdainavo 178 gražias ir įdomias liaudies dainas, didžiąja dalimi išmoktas iš savo 74 metų amžiaus motinos; tai viena iš tų retųjų jaunosios kartos moterų, kurios mėgsta ir tradicijos keliu toliau palaiko mūsų senąsias liaudies dainas.

Nurodytieji asmenys man pažįstami tik iš tautosakinės jų veiklos. Apie jų pedagoginę ir visuomeninę veiklą neturiu žinių.

Ši siūlymą teikiu dar ir vadovaudamasis mintimi, jog toks tautosakos rinkėjų pagerbimas galėtų paskatinti kitus Archyvo bendradarbius dar stropiau dirbti.

Pasirašė (mėlynu rašalu) J. Balys.

Pastabos:

1. Prie S. Riauto pavardės padėtas (violetiniu pieštuku) „paukštukas“, o šiaip visi rašte paminėti asmenys iš kairės lapo pusės apibrėžti lanku.

2. Švietimo ministerijoje raštas gautas 1938 m. gegužės 27 d. Registracijos Nr. 16333.

DISTINGUISHED FOLKLORE COLLECTORS

Prepared by *ANTANAS STRAVINSKAS*

Summary

Jonas Balys', Head of the Lithuanian Folklore Archive, letter to A. Juška, Director of the Department of Cultural Affairs of the Republic of Lithuania, written in 1938, is published here. It advises to pay tribute to three especially distinguished folklore collectors by decorating them with medals, so as to encourage the industriousness of the rest of employees of the Archive.